

Український державний університет імені
Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)**

ПЕДАГОГІКА

Форма навчання (денна, заочна)

6 семестр, III курс

Галузь знань
03 Гуманітарні науки
Спеціальність
034 Культурологія

Освітній рівень
бакалавр

Назва кафедри та викладач / викладачі
Кафедра педагогіки
Викладач: **Вишківська В.Б.** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки педагогічного факультету
Інформація про викладача на сайті факультету:
Лінк на профіль викладача на сайті кафедри педагогіки Педагогічного факультету:
<https://kp.pf.npu.edu.ua/index.php/sklad-kafedri/336-vyshkivska-vanda-boleslavivna>
Лінк у Google Scholar:
https://scholar.google.com.ua/citations?user=XWhW_bkAAAAJ&hl=uk
E-mail: v.b.vyshkivska@npu.edu.ua

I. Основна мета/цілі навчання
сформувати у студентів системне уявлення про педагогіку як науку та практику виховання, навчання та розвитку особистості в соціокультурному контексті, а також розвинути здатність застосовувати педагогічні принципи, методи і технології у професійній діяльності культуролога, зокрема в освітніх, культурно-просвітницьких, комунікаційних та медіасередовищах. Курс спрямований на осмислення студентами педагогіки як важливої складової гуманітарного знання і практики, що сприяє формуванню критичного мислення, етичної відповідальності, діалогічності й здатності до культурної трансляції знань у різних соціальних і вікових аудиторіях.

II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі
ВИБІРКОВА ЧАСТИНА
BV2.06 Вибір дисциплін з переліку
ОК поглибленої підготовки за спеціальністю

III. Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів	3 кредити
Загальна кількість годин	90
Лекційні заняття	20
Семінарські/практичні заняття	20

IV.

Короткий
зміст
навчально
ї
дисциплін
и**Змістовий модуль 1. Загальні основи педагогічної теорії і практики.****Тема 1. Європейський вектор розвитку національної освіти.**

Законодавчо-документальна база про розвиток освітнього простору України (Закони України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про повну загальну середню освіту» (2020), Концепція Нової української школи (2016). Тенденції і динаміка освітніх процесів в інформаційному суспільстві, зміна аксіологічних орієнтирів. Закономірності, суперечності, наукові підходи й принципи формування сучасного освітнього простору. Система освіти в Україні. Реформа школи. Трансформації професійної освіти. Педагогічна освіта. Особистісно-соціальний і особистісно орієнтований напрями розвитку освітніх процесів. Види освіти: формальна, неформальна, інформальна. Організація інклюзивного освітнього середовища. Глобалізація освіти. Напрями інтеграції системи освіти України у європейський і світовий освітній простір. Типологія і мережа закладів освіти. Освітні рівні. Доступність освіти. Сучасне освітнє середовище, його безпека. Заборона дискримінації у сфері освіти. Єдність освітнього і наукового простору закладу освіти. Демократизація управління і автономія закладу освіти. Якість освіти і якість освітньої діяльності закладу освіти. Міжнародна академічна мобільність.

Тема 2. Педагогіка в системі гуманітарного знання. Сучасні освітні пріоритети.

Предмет, об'єкт і функції педагогіки; основні категорії педагогіки; освітній процес як цілісність. Система педагогічних наук, зв'язок педагогіки з іншими науками. Реформування сучасної системи освіти, її інтеграція у європейський освітній простір. Аксіологічні основи розвитку освіти. Формування співмірності економічного, ринкового і гуманістичного в людині. Діалектика прагматизму і духовності. Єдина шкала педагогічних цінностей (людиноцентризм, педагогічна свобода, педагогічна творчість, філософія співтворчості, принцип демократії, миролюбство, екологічна безпека, толерантність, справедливість, солідарність, єдність пріоритетів (за В.П.Андрущенком). Освіта як соціальне явище. Знаннєва парадигма освіти. Технократична парадигма. Гуманістична парадигма. Компетентність як результат освіти.

Тема 3. Розвиток особистості в умовах інноваційного освітнього середовища.

Поняття «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність». Процес розвитку особистості, його тенденції і закономірності. Спадковість, середовище і виховання у формуванні й розвитку особистості. Сутність, фактори і етапи соціалізації особистості. Діяльність як основний фактор формування особистості. Взаємозв'язок діяльності, спілкування і розвитку особистості. Особистість як продукт і творець інноваційного середовища. Інноваційне освітнє середовище. Педагогічні умови формування інноваційного освітнього середовища: гуманістичні підходи, співробітництво, співтворчість, партнерство, повага й довіра всіх учасників освітнього процесу

Тема 4. Професійно-педагогічна діяльність як складна функціональна система.

Сутність, структура (цілі, зміст, засоби, форми, методи, дії, умови, технології, результат, об'єкт і суб'єкт праці) педагогічної діяльності. Види педагогічної діяльності. Сфера педагогічної діяльності. Спектр педагогічних спеціальностей (шкільний учитель, викладач, вихователь, класний керівник, соціальний педагог, педагог додаткової освіти та ін.). Гуманістична природа педагогічної діяльності. Мотивація вибору педагогічної діяльності. Основні

функції педагогічної професії: соціальна, розвиваюча, освітня, виховна, навчальна, гуманістична і спеціальні функції.

Змістовий модуль 2. Дидактика в науково-теоретичному і практичному вимірах. Основи відкритого інклюзивного освітнього середовища.

Тема 2.1. Теоретико-методологічні основи процесу навчання. Зміст освіти.

Об'єкт і предмет дидактики в дискурсі сучасної соціокультурної ситуації; функції дидактики; основні категорії дидактики; основні віхи становлення дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками. Процес навчання, його особливості, двобічний характер. нові функції навчання (освітня, виховна, розвивальна), їх характеристика та взаємозв'язок. Логіка процесу навчання. Структурні компоненти процесу навчання. Загальне поняття про принципи навчання як категорію дидактики. Основні закони і закономірності навчання.

Загальне поняття про зміст освіти як дидактичну категорію. Нова структура школи, орієнтована на засвоєння нового змісту і набуття компетентностей для життя. Характеристика сучасного освітнього середовища ЗЗСО. Індивідуальна освітня траєкторія. Індивідуальна програма розвитку. Індивідуальний навчальний план. Документи, в яких відображається зміст освіти в школі: навчальні плани, навчальні програми, підручники.

Тема 2. 2. Дидактична система. Методи і прийоми навчання як дидактична категорія; специфічні ознаки методів навчання; структура і функції методів навчання, їх орієнтація на нове дидактичне завдання – набуття компетентностей учнів для життя; багатоманітності методів навчання. Інтерактивні та нетрадиційні методи навчання

Поняття про форми організації навчання. Історія розвитку форм організації навчання.

Виникнення і розвиток сучасних технологій навчання. Особливості особистісно орієнтованих технологій. Інформаційні технології навчання. Види навчання.

Тема 2.3. Методологічні та законодавчо-нормативні засади інклюзивної освіти. Зміст, мета інклюзивної освіти та сутність її ідеології. Національне законодавство в сфері інклюзивної освіти. Основні умови, які мають бути створені для дітей з особливими потребами в умовах організації освітнього процесу на засадах інклюзії.

Основні принципи інклюзивної педагогіки. Визначення понять «інклюзія», «інклюзивна освіта», «порушення психофізичного розвитку», «особливі потреби» та ін. Характеристика змісту міжнародних нормативних документів у галузі інклюзивної освіти. Характеристика спеціальної освіти в Україні. Науково-методичні та організаційно-педагогічні проблеми теорії і практики впровадження інклюзивної освіти. Технічні умови створення успішної інклюзії. Допомога громадських організацій та соціальних служб. Волонтерство та адвокатство батьків.

Змістовий модуль 3. Виховання як процес індивідуального становлення особистості. Педагогіка партнерства.

Тема 3.1. Сутність, закономірності, принципи та суперечності виховання й самовиховання як особистісно-соціального явища.

Виховання як особистісне явище і соціальний феномен. Закономірності процесу виховання. Принципи виховання (широке й вузьке трактування). Суб'єкт-суб'єктні взаємини суб'єктів освітнього процесу як основа нової парадигми виховання. Сучасне розуміння виховання як самовиховання, створення умов і надання допомоги для вільного самовизначення і самореалізації людини на кожному її віковому етапі. Співвідношення категорій «освіта» і «виховання». Поняття «діяльність», «спілкування», «відносини». «М'які» навички. Особистісно-соціальна природа виховання. Внутрішні й зовнішні

суперечності організованих виховних впливів. Складність процесу перевиховання.

Тема 3.2. Базова культура особистості. Цінності національно-патріотичного виховання

Поняття про базову культуру особистості. Базові цінності сучасного громадянського суспільства. Становлення громадянина. Свобода як потреба і обов'язок. Громадянське суспільство і держава. Гармонізація громадянського суспільства. Громадянські цінності в українській виховній традиції. Національно-патріотичне виховання. Нація і національна ідея. Дух нації.. Націоналізм, шовінізм, інтернаціоналізм (світогляд і почуття). Патріотизм. Національне самоусвідомлення. Відповідальність як якість особистості. Компоненти базової культури особистості (моральна, трудова, розумова, фізична, економічна культура, екологічна та ін.). Шляхи формування.

Тема 3.3. Педагогіка партнерства як основа демократизації освітнього процесу. Методи і технології педагогіки партнерства

Вплив національних традицій, культурних норм та цінностей на розвиток підходів до партнерства в освіті. Гендерні стереотипи у партнерських відносинах. Підходи до забезпечення рівноправності в партнерських відносинах між учнями, батьками та вчителями. Підходи до побудови партнерства у багатокультурних класах. Різні моделі сімейних відносин і їх вплив на партнерство в школі. Роль учителя як фасилітатора: зміна ролі педагога від авторитарного до партнерського. Формування освітнього середовища на засадах співпраці. Класифікація методів педагогіки партнерства. Активні методи навчання: дискусії, дебати, мозковий штурм. Інтерактивні методи: рольові ігри, симуляції, навчальні проекти. Методи фасилітації: групова робота, модерація обговорень, круглі столи. Метод "Коло ідей": сприяння колективному обговоренню. Групові проекти: організація проектної діяльності, де кожен учасник виконує певну роль. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в педагогіці партнерства. Соціальні мережі та форуми: як інструменти для обміну ідеями і спільної роботи.

**V.
Результати
навчання**

Форми і методи поточного контролю

<i>Поточний контроль</i>	<i>опитування (усні й письмові), доповіді, реферати, твори, проекти, есе), тестові модульні контрольні роботи</i>
<i>Підсумковий контроль</i>	<i>Залік</i>

Форма підсумкового контролю успішності навчання - залік. Поточна успішність оцінюється максимально 100 балів.

Критерії оцінювання знань студентів

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на практичних та семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу. Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля. Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних та семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей:

**VI.
Порядок та
критерії
оцінювання**

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мовлення;
- впевненість, емоційність та аргументованість;
- використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо);
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Під час виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи;
- підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки (комп'ютерних технологій), різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо).

Рівень відповідності критеріям

«Творчий рівень» (90-100 балів) - знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, узагальненими, системними; він вміє застосовувати знання творчо, його навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.

«Високий рівень» (80 – 89 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни в повному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

«Достатній рівень» (70 – 79 балів). Здобувач виконав програму в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

«Задовільний рівень» (65 – 69 балів). Здобувач загалом виконав програму, але більшість тем засвоїв поверхово. Оцінка "задовільно" виставляється тим здобувачам освіти, які допустили помилки (неточності) при відповіді на питання з навчальної дисципліни «Методика викладання і проектування освітнього процесу у ЗВО» або мають потенційні можливості (резерви) для їх засвоєння під керівництвом викладача.

«Низький рівень» (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв теми з навчальної дисципліни, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості питань курсу. Оцінка "задовільно" виставляється тим здобувачам освіти, які допустили помилки (неточності) при відповіді на питання з навчальної дисципліни або мають потенційні можливості (резерви) для їх засвоєння під керівництвом викладача.

Незадовільний рівень:

«Незадовільно» (0-59 балів) - виставляється здобувачу освіти, який при відповіді на питання з навчальної дисципліни «Методика викладання і проектування освітнього процесу у ЗВО» допустив серйозні помилки, не показав знань з навчально-програмного матеріалу. Відповідь здобувача вищої освіти при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.

35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач частково виконав програму, не засвоїв більшості тем програми курсу, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку;

0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни. Здобувач не виконав більшості завдань програми, не володіє навчальним матеріалом.

**VII.
Політика
курсу**

Вимоги до роботи студентів під час проведення навчальних занять з курсу (відвідування занять, етика поведінки під час занять, відпрацювання пропущених занять тощо).

Відповідно положенню «Про організацію освітнього процесу Українського державного університету імені Михайла Драгоманова» (2023), основними видами самостійної роботи студентів в рамках даного курсу є: підготовка до лекцій, семінарів, практичних робіт, дослідницьких робіт, заліку, вивчення інформаційних джерел, дослідницька діяльність, виконання практичних робіт.

Відвідування занять та відпрацювання студентами пропущених занять є обов'язковим до заліку. Студенти, які оформили індивідуальні графіки навчання повинні вчасно виконувати всі завдання та відпрацьовувати семінарсько-практичні заняття.

Вимоги до академічної доброчесності студентів.

Згідно положенню «Про академічну доброчесність в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова» (2023), здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись принципів академічної доброчесності, уникати плагіату при виконанні самостійних робіт та індивідуальних дослідницьких завдань, дотримуватись етичних норм при використанні результатів досліджень інших дослідників з посиланням на них, розвивати навички коректної роботи з джерелами наукової інформації, дотримуватись вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізувати самостійну та індивідуальну роботу при створенні авторського твору та нести відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб та можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використанні методики досліджень та джерела інформації.

**VIII.
Основні
інформаційні
ресурси**

1. Андрущенко В.П. Організоване суспільство: У 2-х кн. Кн. 2. Філософія новітнього державотворення: монографія. Київ: Знання України, 2018. 647 с.
 2. Ващенко Г.Г. Виховний ідеал: підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків. Том 1 (третє видання). Полтава: Полтавський вісник, 2004. 191 с.
 3. Виховання у цілісному педагогічному процесі: Навчально-методичний комплекс / Укладачі Л.П.Вовк та ін. Київ: «МП Леся», 2008. 376 с.
 4. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навчальний посібник. Київ: Знання, 2008. 566 с.
 5. Вишківська В.Б. Персоналізація процесу професійної підготовки у ЗВО засобами технології тьюторингу. Молодь і ринок. 2023. № 9 (217). С. 92-97.
 6. Вишківська В. Б. Організаційно-педагогічні умови проектування персоналізованого освітнього простору суб'єкта освітньої діяльності. Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал. 2024. N1 (19). С.737-750.
 7. Вишківська В.Б. Особливості професійно-педагогічної підготовки в умовах становлення інноваційної освітньої парадигми. Інноваційна педагогіка. №55. 2023. С.129-133.
-

8. Вишківська В.Б. Інформаційно-культурний простір закладу вищої освіти як сфера професійного становлення майбутніх фахівців. Інноваційна педагогіка. №53. 2022. С.96-101.
9. Вишківська В.Б. Інтегративна компетентність суб'єктів освітнього процесу як необхідна умова створення сучасного інформаційно-освітнього середовища. Інноваційна педагогіка. 2022. № 49. С.91-95.
10. Вишківська В.Б. Обґрунтування розвивального потенціалу навчання як умови створення співдіяльного освітнього простору. Молодь і ринок. 2021. № 9/195. С.100-105.
11. Вишківська В.Б., Кушнірук С.А. Практична педагогіка: методичний посібник для студ. педуніверситетів. К.: НПУ, 2020. 184 с.
12. Вишківська В.Б., Кушнірук С.А., Шевченко А.Ф. Освітній процес і педагогічна практика в задачах і завданнях: навчально-методичний посібник для студентів педагогічних закладів вищої освіти. К.: НПУ, 2020. 243 с.
13. Максименко В.П. Дидактика: курс лекцій. Хмельницький : ХМЦНП, 2013. 223 с.
14. Малафійк І.В. Дидактика новітньої школи : Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 632 с.
15. Марушкевич А.А. Основи педагогіки: Навчальний посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2007. 123 с.
16. Медвідь Л.А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: Навч. посіб. Київ, 2003. 335 с.
17. **Педагог у викликах воєнного часу. Збірник статей /** Уклад. Л. П. Ходанич. Ужгород: ЗППЮ, 2022. 131 с.
18. **Управлінська діяльність керівника навчального закладу : [навч. посібн.] /** Л. А. Мартинець. Вінниця, 2018. 196 с
19. **Наставництво: професійна підтримка та розвиток педагогів. Навчально-методичний посібник /** Новик І., Венгловська О. Київ. УІРО. 2023, 111 с.
20. **Медіаграмотність та критичне мислення в процесі викладання дисциплін комунікаційного циклу: навчальний посібник /** за загал. ред. В. Іванова. Київ: Центр вільної преси, 2024. 178 с
21. **Спілкування в педагогічному процесі : навчальний посібник /** Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021, 100 с.
22. **Словник термінів і понять сучасної освіти /** уклад.: Л. М. Михайлова, О. В. Пагава, О. В. Проніна. За заг. ред. Л. М. Михайлової. Северодонецьк, 2020. 194 с.

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри педагогіки протокол №__ від ____ 2025 року